

D DÜNYA PİYASALARINDAN HABERLER

TEKELLEŞME AZIÇIK DAHA YOĞUNLAŞTI⁽²⁾

Yandaki çizelgede, madencilikte söz sahibi olan ülke ve şirketlerin, "pazar ekonomisi ülkeleri"nde gerçekleşen değer bazında toplam maden üretimi içindeki payları görülmektedir. Dağılımda görüldüğü gibi, yakıl madenleri dışındaki dünya üretiminin 1/5'inden fazlası, yalnız beş; 1/3'ünden fazlası, onbeş ve yarısından fazlası da otuzdokuz tüzel kişilik eliyle gerçekleştirilmektedir. Tekelleşmenin gelişimi, yüzyılımızın son çeyreğinde frene basarak yatay asemptomatik bir eğilim kazanmış olsa da, her yıl şiddetlenmektedir. Örneğin, listenin ilk beşinin payı, bir yıl içinde % 20,1'den % 21,0'a; ilk onbeşin payı % 33,7'den % 33,9'a ve ilk ellinin payı da % 54,8'den % 55,1'e tırmanmıştır. Aradaki % 0,1'lik farklar, nisbeten küçük gibi görünse de, maktu olarak onmilyonlarca \$ mertebesindedir. Velhasıl, pastadan irilerin kopardıkları dilimler hâlâ büyümekte; ufaklarınki ise hâlâ küçülmektedir.

Yakıt madenleri cephesindeki tekelleşme süreci, daha da yeğin cereyan etmektedir. Örneğin, birbirlerinin hissesini yutmak için yalnız 1979-84 döneminde **35 milyar** \$ harcayan "yedi kardeş" (*seven sisters* - ARAMCO + RD/Shell + BP + EXXON + CHEVRON + Mobil + TEXACO), 1989 dünya rafine petrol üretiminin **1/3'ünden fazlasını** gerçekleştirmiştir. Doğalgaz ve kömür kalemlerindeki durumun da bundan pekijtrkli olmadığı bildiriliyor.

"Serbest Rekabet" ve "Yeni Dünya Düzeni" masallarına dair yorumlan meslektaşlara bırakıyoruz.

(1,2) Bu haberler, Roskül Information Services Ltd.'in 12 Nisan ve 26 Mayıs 1994 tarihli basın bültenlerinden derlenmiştir. Konuyla ilgili daha ayrıntılı bilgiler, aynı firmanın yayınladığı "*Barytes: Market Update, Analysis and Outlook*" ve "*Who Owns Who in Mining 1994*" başlıklı raporlarda bulunmaktadır.

DÜNYA MADEN ÜRETİMİNİN İLK ELLİSİ				
Şirket ve Ülkeler	Uyruklar	Üretim Payı	Kümülatif Pay	
Anglo American Corp.	G. Afrika	7,7	7,7	
Rio Tinto Zinc. Corp.	BK	5,2	12,9	
Brezilya	-	3,3	16,2	
Broken Hill Corp.	Avustralya	2,5	18,7	
Şili	-	2,3	21,0	
GENCOR Ltd.	G. Afrika	1,6	22,6	
Freeport McMoran Inc.	ABD	1,4	24,0	
IMCERA Grubu	ABD	1,4	25,4	
INCO Ltd.	Kanada	1,3	26,7	
BRASCAN/Noranda	Kanada	1,3	28,0	
MIM Holding	Avustralya	1,3	29,3	
Fas	-	1,2	30,5	
Fransa	-	1,2	31,7	
ASARCO Inc.	ABD	1,2	32,9	
Phelps Dodge Corp.	ABD	1,1	34,0	
Malezya	• Malezya	1,1	35,1	
Placer Dome Inc.	Kanada	1,0	36,1	
Western Mining Corp.	Avustralya	0,9	37,0	
CA de Empresas de Min.	Brezilya	0,9	37,9	
Hindistan	-	0,8	38,7	
Cyprus Min. Corp.	ABD	0,8	39,5	
ISCOR Ltd.	G. Afrika	0,8	40,3	
Trelleborg AB	İsveç	0,8	41,1	
Gen. Oriental/Newmont	BK	0,7	41,8	
Zaire	Zaire	0,7	42,5	
Homestake Min. Co.	ABD	0,7	43,2	
Metallgesellschaft AG	Almanya	0,6	43,8	
İsveç	-	0,6	44,4	
Venezuela	-	0,6	45,0	
Zambiya	-	0,6	45,6	
North BHP Ltd.	Avustralya	0,6	46,2	
ALCOA	ABD	0,5	46,7	
Anglovaal Ltd.	G. Afrika	0,5	47,2	
Magma Copper Co.	ABD	0,5	47,7	
Hanson Ltd.	BK	0,5	48,2	
Barlow Rand Ltd.	G. Afrika	0,5	48,7	
Rembrandt Grubu	G. Afrika	0,5	49,2	
Normandy Poseidon Ltd.	Avustralya	0,5	49,7	
USX Corp.	ABD	0,5	50,2	
Royal Dutch/SHELL	Hollanda	0,5	50,7	
AM AX Inc.	ABD	0,5	51,2	
Botsvana	-	0,5	51,7	
Lac Minerals Ltd.	Kanada	0,5	52,2	
İsrail	-	0,5	52,7	
Peru	-	0,4	53,1	
SA General de Belgique	Belçika	0,4	53,5	
Barrick Resources	Kanada	0,4	53,9	
Bethlehem Steel	ABD	0,4	54,3	
Endonezya	-	0,4	54,7	
Finlandiya	-	0,4	55,1	